

Визначення сутності поняття та факторів впливу на ліквідність банку

УДК 336.717

Тугова А.С.

Магістр 1 курсу

фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті проведено контент-аналіз визначень та узагальнено поняття «ліквідність банку». Розглянуто фактори впливу на ліквідність банку та запропоновано їх групувати за мега (на рівні світової економіки чи іноземних держав), макро (на рівні національної економіки), мезо (на рівні банківської системи) і мікро (на рівні банку) рівнями.

Ключові слова: банк, ліквідність, контент-аналіз, фактор впливу.

Аннотация. В статье проведен контент-анализ определений и обобщенно понятие «ликвидность банка». Рассмотрены факторы, влияющие на ликвидность банка, и предложено их группировать по мега (на уровне мировой экономики или иностранных государств), макро (на уровне национальной экономики), мезо (на уровне банковской системы) и микро (на уровне банка) уровнями.

Ключевые слова: банк, ликвидность, контент-анализ, фактор влияния.

Annotation. A content analysis of the term «bank liquidity» was made and the definitions of this term were generalized. The factors of influence the liquidity of the bank were considered and it was offered to group them to the mega (in the global economy and foreign countries), macro (at the level of the national economy), meso (at the level of the banking system) and micro (at the bank) levels.

Keywords: bank, liquidity, content analysis, factor exposure.

На сучасному етапі вітчизняним банкам доводиться працювати в умовах зростаючих ризиків, що супроводжують банківську діяльність. В такій ситуації особливої уваги набуває проблема забезпечення стабільності фінансового стану банку, основною якісною характеристикою якого виступає ліквідність.

На сьогодні немає єдиної точки зору щодо визначення поняття "ліквідність банку". Багато авторів (Сало І. В. [1], Лаврушин О. І. [2] та ін.) надають визначення ліквідності банку як здатності банку своєчасно виконати свої зобов'язання. У працях Єпіфанова А. О. [3], Панової Г. С. [4] можна зустріти розуміння ліквідності банку як його здатності своєчасно виконувати свої зобов'язання, причому не тільки з повернення вкладених коштів з виплатою встановленої плати, а й з надання кредитів. Також при тлумаченні поняття "ліквідність банку" більшість із зазначених авторів розуміють його як співвідношення сум активів і пасивів із однаковими термінами.

Незважаючи на суттєві наукові результати, отримані вченими, варто зауважити, що тлумачення поняття "ліквідність банку" неоднозначно трактується в економічній літературі.

Метою статті є аналіз поглядів вчених щодо трактування ліквідності банку та запропонувати узагальнене визначення поняття, а також розглянути та систематизувати фактори впливу на ліквідність.

Думки авторів дещо різняться щодо визначення поняття "ліквідність банку", тож необхідно провести аналіз літературних джерел і на його основі зробити висновки (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування поняття "ліквідність банку"

№ з/п	Автор	Поняття
1	І. Івасів [5]	Спроможністю банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями та одночасним розширенням кредитної діяльності
2	О. Лаврушин [2]	Банк має бути спроможним виконувати свої зобов'язання перед вкладниками і перед кредиторами у визначені строки, виплачуючи по них грошові кошти.
3	В. Міщенко [6]	Легкість перетворення активів банку в грошові засоби
4	Г. Панова [7]	Здатність банку своєчасно виконувати вимоги за зобов'язаннями
5	Е. Рід [8]	Достатність готівкових коштів та інших ліквідних активів для своєчасного погашення боргових і фінансових зобов'язань
6	Ю. Серпенінов [9]	Якісна характеристика банку, а саме здатність погашати свої зобов'язання в строк
7	Дж. Сінкі [10]	Готовність банку до вилучення депозитів і задоволення попиту на кредити. Непередбачені зміни потоків створюють для банків проблеми ліквідності

Для аналізу літературних джерел використано контент-аналіз. Особливість цього типу аналізу полягає в тому, що він дозволяє

виділити значимі слова (словосполучення) у визначеннях ключового поняття та розрахувати змістовне навантаження на кожне слово (словосполучення).

Після проведення контент-аналізу отримано наступні результати (табл. 2).

Таблиця 2

Результати проведення контент-аналізу поняття "ліквідність банку"

№	Ключові слова	Навантаження
1	Спроможність	0,5
	Розраховуватись за своїми зобов'язаннями	0,5
2	Спроможність	0,5
	Виконувати свої зобов'язання	0,5
3	Перетворення	0,5
	Активів банку в грошові засоби	0,5
4	Здатність	0,5
	Своєчасно виконувати вимоги за зобов'язаннями	0,5
5	Достатність	0,33
	Готівкових коштів та інших ліквідних активів	0,33
	Своєчасного погашення боргових і фінансових зобов'язань	0,33
6	Здатність	0,5
	Погашати свої зобов'язання в строк	0,5
7	Готовність	0,33
	До вилучення депозитів	0,33
	Задоволення попиту на кредити	0,33

На основі табл. 2 підсумовано оцінки навантаження подібних ключових слів та визначено ті слова та словосполученнями, що мають найвищі показники (табл. 3).

Отже, проаналізувавши погляди різних вчених поняття "ліквідність банку", за допомогою контент-аналізу пропонуємо його узагальнене трактування як спроможності банку забезпечити своєчасне виконання своїх зобов'язань.

Таблиця 3

Оцінка навантаження на кожне слово (словосполучення) у визначеннях

№ з/п	Визначення	Сума оцінок ключового слова
1	Спроможність банку	$=0,5+0,5=1,0$
2	Здатність	$=0,5+0,5=1,0$
3	Своєчасно виконувати	$=0,5+0,33=0,83$
4	Зобов'язання	$=0,5+0,5+0,5+0,33+0,5=2,33$

Діяльність банку, порівняно з іншими установами, характеризується підвищеним рівнем ризику, тому менеджери повинні враховувати максимальну кількість факторів та ступінь їх впливу на рівень ліквідності банку, оскільки неврахування певного фактора в майбутньому може призвести до погіршення фінансової стійкості банківської установи.

Єдиного підходу до структуризації факторів впливу на ліквідність банку в науковій літературі не сформовано. Переважна більшість науковців пропонує поділяти фактори впливу на ліквідність банку на дві великі групи, а саме: зовнішні та внутрішні.

В межах зовнішніх факторів виділяють фактори непрямого впливу (мега фактори – фактори на рівні світової економіки чи іноземних держав, макро фактори – фактори на рівні національної економіки) і фактори прямого впливу (мезо фактори – фактори на рівні банківської системи) (рис. 1).

До внутрішніх факторів доцільно відносити мікро фактори (фактори на рівні окремого банку, на які він може впливати).

Мега фактори характеризують загалом стан світової економіки. Останнім часом даному чиннику приділяють особливу увагу, оскільки саме стан світової економіки та світова фінансова криза привели до ряду наслідків неліквідності: наприклад, закриття зовнішніх джерел фінансування для банківських установ. Макро фактори включають економічні, політичні, соціальні та технологічні фактори.

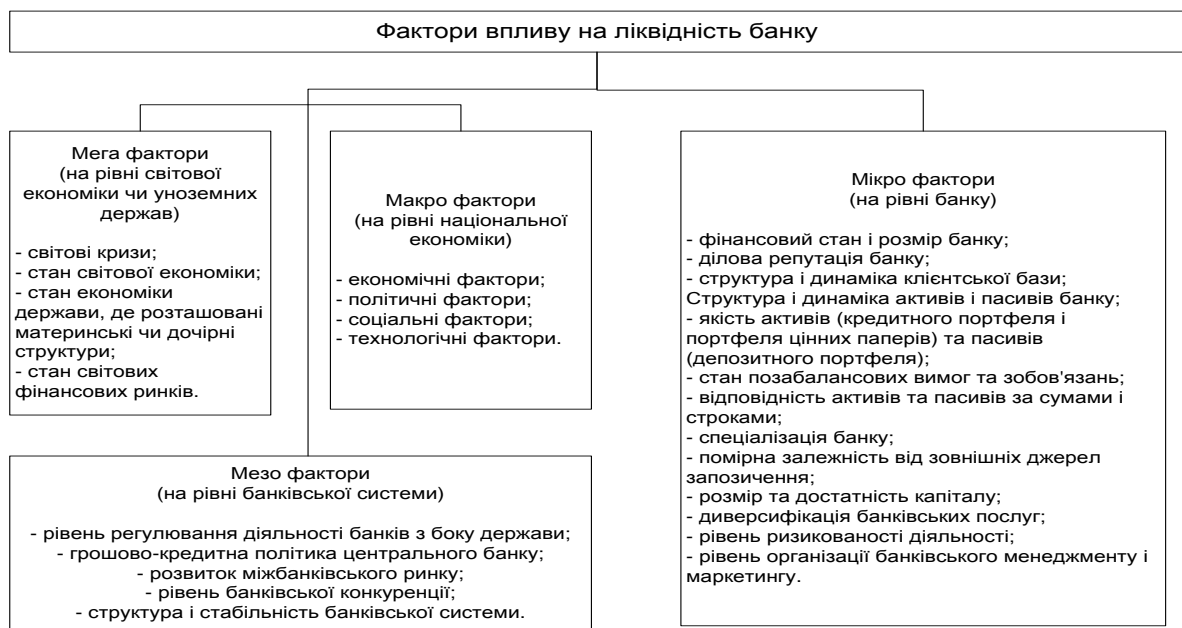

Рис. 1. Класифікація факторів впливу на ліквідність банку [11]

Одним з найбільш вагомих мезо факторів, що впливають на ліквідність банку, є політика центрального банку, що здійснюється через систему державного нагляду і регулювання діяльності банків.

Таким чином, контент-аналіз наукових підходів щодо трактування поняття "ліквідність банку" дозволив обґрунтувати доцільність його розгляду як спроможності банку забезпечити виконання своїх зобов'язань. На основі проведеного аналізу факторів впливу на ліквідність банку запропоновано їх групувати за мега (на рівні світової економіки чи іноземних держав), макро (на рівні національної економіки), мезо (на рівні банківської системи) і мікро (на рівні банку) рівнями, що дозволить банківській установі точніше ідентифікувати домінуючі джерела впливу на його ліквідність і ефективніше проводити управління нею.

Література

1. Сало І. В. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Університетська книга : Суми, 2007. – 314 с.

2. Управление деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент) : учебник / под. ред. О. И. Лаврушина. – М. : Юристъ, 2003. – 688 с.
3. Операції комерційних банків : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2007. – 522 с.
4. Панова Г. С. Анализ финансового состояния коммерческого банка / Г. С. Панова. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 270 с.
5. Івасів І. Б. Ліквідність банку в умовах маркетингоорієнтованого менеджменту / І. Б. Івасів // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 109–116.
6. Міщенко В. Ліквідність банківської системи: економічна сутність, структура і методологічний підхід до аналізу / В. Міщенко, А. Сомик // Вісник НБУ. – 2008. – № 11. – С. 6–9.
7. Панова Г. С. Анализ финансового состояния коммерческого банка / Г. С. Панова. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 270 с.
8. Рид Э. Коммерческие банки / Рид Э., Картер Р. ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 2003. – 327 с.
9. Серпенінова Ю. С. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку : дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Фінанси, гроші і кредит» / Ю. С. Серпенінова. – Суми, 2010. – 189 с.
10. Синки Дж. М. Управление финансами в коммерческом банке / Дж. М. Синки ; пер. с англ. – М. : Catallaxy, 2004. – 820 с.
11. Безвух С.В. Ліквідність банку: фактори впливу / С. В. Безвух. – Хмельницький : ХНУ. – 2015. – № 12. – С. 36–42.